

József, Gál Sándor, Földváry Gábor, Fiedler Kálmán, Plank Kálmán, Szepey Géza, Kerbler Lajos, Beóthy Sándor, Belesák Aladár, Friedmann Mór, Grünwald Lajos, Tattay Ferike, Bácskay Gyula, Kormos Aladár, Sztáray János, Kovács Gábor, Szeniczey Lajos, Marschalkó Tivadar, Csáky Ferencz, Berger Mór, Asztalos Géza, ifj. Süle Lajos, Kerekes Lajos, Tóth Kálmán, Várady Lajos, Weisz Ödön, Blum Géza, Lisznai Pál, Trummer Árpád, Reisz Lipót, Kovács Lajos, Bagyary Béla, Denk Gusztáv, Hodán Ágost, Strausz Andor.

A kitűzött jutalmat: Jakab Ödön «Két imposztor» című ifjúsági munkáját *Kerbler Lajos*, a budapesti II. ker. főgymnasium 2. oszt. tanulója nyerte el. (Lakik I. ker., Vár, Uri-utca 19. sz.)

SZERKESZTŐI TELEFON.

V. U. Pápa. A most küldött versikékben minden esetre meleg fiú szeretet nyilatkozik, de azért mégsem állják meg a kritikát. Hogy szerelmes tartalmú románcokat nem adunk közé: azt eltalálta. — **S. Gy.** Pápa. Határozott ígéretet nem tehetünk, mindazonáltal próbálja meg. — **M. S.** Szeged. Kedves gondolatok, szép nyelv. simán folyó verselés: csakhogy mindezt hányan és hányszor elmondották! — **P. E.** Mohács. Tudunkkal a Tanulók Lapja IV. évfolyamának tartalomjegyzéke mindenüvé szétment. Jókivánatait köszönjük. — **Kézdő.** «Petőfi családi lyrája»-ról írt értekezése szorgalmas és gondos dolgozat, am mi nem használhatjuk. E témáról volt már szó lapunkban. — **M. L.** Nem közölhető. — **O. B.** Temesvár. 1. Gyakran izentük már, hogy a T. L. 1895. évfolyama valósággal könyvtári ritkaság. 2. Bekötési tábla dolgában forduljon Hangos Antal kálvintéri üzletéhez. 3. A Koltai-féle szerkesztésben egészen jól beváltak. 4. Magyar nyelvű grafológiai tan-könyvet nem ismerünk. 5. id. Szinnyi József «Magyar Irók Élete» című hatalmas és még egyre folyó mun-

kájában tömésen a bibliográfiai adat. Rendszeres bibliográfiai kimutatásokkal Hellebrant Árpád, az akadémiai könyvtár igazgatója lép föl évenként. — **Kérdőközlő.** Budapest. 1. Irodalmi pályázatot legközelebb ki fogunk tűzni. 2. Minden intézetből fogadunk el egy tudósítót, a ki fáradságúért az isk. év végén könyvtájalomban fog részesülni. 3. Esetleg két Verne-regényt is közlünk egy évfolyamban. — **T. R.** Trencsén. Örülünk, hogy ott a felvidéken oly sok híve van lapunknak. Reméljük, hogy a változás mindenütt elismerést fog kelteni. Cikkeinket a legjelesebb írók írják. — **Károlyi A.** Azt a másik lapot nem ósároljuk. Tessék azt jártni, a melyiket felfogása szerint jobbnak tartja. Vannak, a kiknek az tetszik. — az ízések különbözők. Irodalom rovatunkban ismertetni fogjuk a beküldött ifjúsági munkákat, még pedig elfogulatlan, igazságos kritikával. Gyűjtőívet bárki kaphat, s ha előfizetőket gyűjt, nagy kedvezményekben részesül. Hogy mit kell olvasni minden osztályban, azt már összeállítottuk, kinyomattuk, legközelebb szét is küldjük. — **Aliquis.** A T. L. mult évfolyamából csak 51 szám jelent meg. A mutatószámot az idei évfolyam elé kell majd kötetni. Vegye úgy, mintha 32 oldalas első számot kapott volna. Bekötési táblákat lehet rendelni 65 kr. előleges beküldése mellett. — **A többi kérdésre** a jövő számban felelünk.

MAGYAR IRÁSBELI FELADATOK.

Összeállította

Dr. RUPP KORNÉL,
főgymn. tanár.

Mintegy ezer magyar feladatot tartalmaz vázlatokban s kidolgozva.

Ára a 400 oldalra terjedő szép kiállítású munkának 2 forint.

Megrendelhető a Tanulók Lapja szerkesztőségében.

Könyvek a deákság számára. Kiadta a FRANKLIN-TÁRSULAT Budapesten kaphatók minden hazai könyvkereskedésben.

A két imposztor. Elbeszélés az ifjúság számára írta **Jakab Ödön.** Illusztrált díszkiadás velin papíron, **Neogrády Antal** rajzaival. Ára díszkötésben 2 frt

Meleg dicsérettel halmozta el a magyar sajtó ezt a könyvet. Egyik lap jelmagasztalva e könyvet azt mondja: «Végig olvassán a könyvet, érdekel forogtatjuk, újra meg újra olvassatjuk egyes részleteit. Az ifjúságnak írta e könyvet a költő s öreg létünkre nehezen válnak meg tőle... Költő írta.»

Csontos Szigfrid és Berni Detre. Két elbeszélés írta **Gaal Mózes.** 49 képpel. Díszkötésben 1 frt

A Nibelung- és Hildebrand-mondá szerencsés feldolgozása ez Gaal Mózes tollából. Számos, az Attila mondával kapcsolatos vonatkozásai miatt a gymnasium-, real- és polgári iskolák I-IV. osztályu ifjúságának érdekesebb ajándék nem adható. Hozzá még fölötte olcsó is. A képek a germán hőskor egyik leghívatottabb rajzolójától, Vogel Hermann-tól valók.

Robinson Crusoe élete és viszontagságai. Írta **Defoe Daniel,** ford. **Gaal Mózes.** Paget Walter remek 120 fámetszetű rajzával. Díszkötésben 2 frt 40 kr. **Díszkiadás** gyönyörű keményfátábla-kötésben 4 frt.

A világ ez első ifjúsági könyvének legszebb és legtökéletesebb magyar kiadása.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA.

Jelky András bajai fiú rendkívüli kalandjai ötödik világrészben. Történeti kuttforrások alapján a serdülő ifjúság számára, írta **Hevesi Lajos.** Negyedik kiadás 72 képpel. Díszkötésben 3 frt.

A «Jelky András» nem szorul dicséretre. Az ifjúságunk tudja, hogy a neki való könyveknek egyik remeke. Az új kiadás 66 új képet kapott.

Diákélet Angolországban. Írta **Laurie A.,** ford. **Hegedűs Pál.** Az eredeti francia díszkiadás szép fámetszetű rajzaival. Diszes kötésben 2 frt 60 kr.

Ez a könyv a francia középiskolai ifjúság legkedvesebb olvasmányja. Soha a diák életet olyan megkapóan, érdekesen be nem mutatták, mint ebben. A Tanulók Lapja négy közleményben ismertette.

Görög regék. Írta **Cox György,** fordította **Komáromy Lajos.** Második javított kiadás. 90 eredeti képpel antik műemlékek után és mesterek képei után. A középiskolai ifjúság számára. Pompás díszkötésben 3 frt 50 kr.

Cox görög regéi minden művelt nyelvre le vannak fordítva, s nem csak Angliában, hanem minden művelt nép ifjúsága szívesen olvassa az óskori regék és szép gyűjteményét.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26806. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		SZERKESZTŐ Dr. RUPP KORNÉL főgymnasiumi tanár.	SZERKESZTŐSÉG: Budapest, IX., Soroksári-u. 31.
Negyed évre	1 frt 20 kr.		
Fél évre	2 frt 40 kr.	KIADÓHIVATAL: Budapest, IV., Egyetem-utca 4. <i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>	
Egész évre	4 frt 80 kr.		
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>		Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

NAGY NAPOK EMLÉKE.

Alig múltak el hazánk ezeréves fennállásának ünnepségei, újra ünnepet készülünk ülni a hazában.

Szép és lélekemelő volt azoknak az ünnepeknek a lefolyása, melyet iskoláink a millennium megünneplésére rendeztek, — kár, hogy nem akad valaki, a ki az ünnepek tárgysorozatát összegyűjtötte volna. Igazi hű képe lett volna ez a lelkesedésnek, az örömmek, mely azok lelkét áthattotta, a kik szerencsések voltak megérni a magyar nemzet fennállásának ritka évfordulóját.

Az idei év ismét egy nevezetes esztendő nagy eseményeinek félszázados évfordulója. A magyarság újjászületésének, a szabadság felvirradásának, az eszmék kitérésének és szabad nyilvánulásának nevezetes éve az, mely óta félszázad mult el, olyan félszázad, melyben századokra szóló haladás, műveltség eredményeit érte el a magyar nemzet.

Az egész ország lázas érdeklődéssel készül megülni annak a nagy napnak emlékét, a melyen Petőfi ajkan megzendült a «Falpra magyar». Kiváló férfiak, élükön Jókai-val, a ki maga is jelentékeny szereplője volt a félszázad előtt történt eseményeknek, tanácskoznak azon, miképen kellene megünnepelni a nevezetes évfordulót, hogy az ünnep méltó legyen a nagy események emlékéhez, de egyszersmind törhetetlen hűséget is fejezzen ki az iránt, a kit mindnyájan lelkes odaadással szeretünk: az első magyar ember, a király iránt.

S mikor mindenki részt fog venni az ünneplésben, kiveszi abból a maga részét a tanulóifjúság is. Tudjuk, látjuk az előkészületeket, a melyek fényessé igyekeznek tenni az ünnepet és méltóvá a magyar ifjúsághoz.

Nem is akarunk buzdító szózatot írni, hogy az ünnepélyről el ne feledkezzenek, nem azt akarjuk mondani, hogy ez az ünnep más legyen, mint a minöket minden év márczius 15-én tartottak, egyre azonban figyelmeztetjük az ifjúságot, hogy különös gonddal iltsa össze az ünnepprogramját s örökzedjék szereplésébe álpáthoszt, vagy mint lapunk egyik cikkirója a mult évben ilyen alkalmából nevezte «müsiralmat» vegyíteni, mert az nem kelt igazi hatást, mert az nem méltó a magyar ifjúsághoz.

Ne legyen semmi az ünnep sorrendjében, a mi visszatetszést, ellenhatást keltene, nem a nagyhangú frázisok vagy a siránkozás dokumentálják a hazaszeretetet, s a mult emlékei iránt érzett pietást, hanem az őszinte érzés igaz megnyilatkozása, a mely a szavak melegségéből s a szereplő komolyságából egyaránt kiérezhető.

Felhívjuk az ifjúság figyelmét az előképek rendezésére, drámai részletek szavalására, s ajánljuk, hogy lehetőleg egykorú események, beszédek előadása által igyekezzenek érdekessé, változatosá és hatásossá tenni ünnepéyeiket.

Mi a magunk részéről szívesen közlünk a félszázad előtti eseményekről képeket, szívesen adunk utasításokat, ajánlunk tételeket a programhoz.

Visszont szívesen elvárjuk, hogy minden intézet küldje meg idejében az ünnepély programját, hogy áttekintő képet nyujthassunk az egész ország ifjúsági ünnepeiről.

Igy legalább e lapok hasábjain a késő kor gyermeke majd megtalálja összegyűjtve azt, hogy mint ülte meg a nagy napok emlékét a félszázados évforduló ifjúsága. Igyekezzék tehát az ifjúság méltón megünnepelni a legszebb ünnepet.

Rupp Kornél.

A "CYNTHIA" HAJÓTÖRÖTTJE.

Írták: Jules Verne és André Laurie.

Atdolgozta Gaal Mózes.

4

— Drága kicsike! . . . mondá a háziasszony, s újra megeredt szeméből a köny . . . Hiszen a fiunkká fogadtuk, nem is tudom miért mondta el Malárius mester? . . .

— Malárius mestert nem illeti vád, jó emberek, szólalt meg a doktor. Nekem tünt fel a gyermek arcának sajátsága, a többiektől elütő volta, bizalmasan tettem szövé, s úgy mondott el egyet-mást a mester . . . Elmondta azt is, hogy Erik nem tud semmit a dolgról, hogy a noroéiak is az önök gyermekének tartják őt . . . Attól sem kell félniök, hogy én hírré teszem; azért kértem, hogy küldjék aludni a gyermekeket . . . Nemde hét-nyolcz hónapos lehetett, mikor a tengerből kifogta?

— Aligha több annál; már négy fogacska volt . . .

— Ó micsoda szép egy gyermek volt! Kiáltott fel lelkesedve Kata asszony . . . tej-arcú, kövér, erős! . . . Micsoda karoeskái és czomboeskái voltak . . . Mintha . . .

— És a ruhája? — Kérdé Schwarzenrona doktor.

Hersebom hallgatott, de a felesége közlekedőbb volt.

— Igazi kis hercegfiúcska volt . . . Képzelve csak doktor úr fehér piké-ruha, telidestele drága csipke-szegélylyel, selyemmel bélelt bundácska, a király fiának sem lehet külön, kék selyembárony sípkácska! . . . Csupa gyönyörűség volt reá nézni . . . Várjon csak, mindjárt megmutatom, mert eltettem emlékül.

A derék asszony elővette a ládából, s büszkén mutogatta rendre a doktornak . . .

Valóban drága ruhácskák voltak, gazdagságra és izlésre mutattak. Mindeniken *E. D.* betűk voltak himezve. A doktor éles szeme rögtön reá vetődött ezekre a betűkre.

— Ah, tehát ezért nevezték el *Erik*nek, nemde?

— Természetesen, felelé az asszony élénken. De nézze csak, ez a legszebb . . . ez a lánczocska volt a nyakán a csöppségnek . . . színarany és piros kövecske van benne és ez a kis arany-péncz . . .

Az arany-érem egyik oldalán *E. D.* betűk, a másik felén pedig ez a latin jelszó: *Semper idem.*

— Eleinte azt hittük, folytatá Kata asszony, hogy talán a gyermek neve van reá vésvé. Megmutattuk Malárius mesternek, s ő azt mondta, hogy latin szavak, s ezt jelentik: *Mindig ugyanaz.*

— Malárius mester helyesen mondta, viszonzá a doktor . . . Nyilvánvaló, hogy a gyermek valami gazdag családnak az ivadéka. Nem sejtik maguk, hogy honnan való lehet?

— Hogy tudhatnók, mikor a tengerből fogtam ki, jegyzé meg Hersebom.

— Igaz, de az imént azt mondta, hogy a bölcső egy bojéhoz volt erősítve; már pedig a bojékon rendszeren rajta van annak a hajónak a neve, a melyhez tartozik, folytatá a puhatolózást a doktor, s átható szemeit Hersebom arczára szegezte.

— A bizony úgy van, felelé a halász, s fejét lehorgasztotta.

— Nos, tehát micsoda név volt azon a bojén?

— Patvarba uram, nem káptalan az én fejem! . . . Svédül még csak ki tudom az írást betűzni, de idegen nyelven! . . . No hiszen állhat ott akármí . . . Régen is történt az egész dolog.

— De talán vissza emlékszik reá . . . Gondolkozzék csak! . . . Talán Malárius mesternek is megmutatta azt a bojét, mi? . . . No, hátha mégis csak eszébe jut valahogy? Nem volt *Cynthia*?

— Talán valami efféle lehetett . . . nem tudom biztosan.

— A bojé nyomra vezetne . . . meg van még . . .

— No hiszen, régen elégettük már! Kiáltá mintegy diadalmasan a halász.

— A mint Malárius emlékszik, latin betűkkel volt rá írva, nem gót betűkkel, mondá a doktor, inkább fenhargon gondolkodva, mint Hersebomhoz intézve szavait, német hajó tehát nem lehetett; azt hiszem angol hajó volt . . . nos, Hersebom, ön is azt hiszi?

— Mit bánom én, akármí volt . . . akár angol, akár orosz, akár patagoniai . . . nem fáj érte a fejem. Az óceán régen eltemette ezt a titkot.

— Végre is önnek nem jutott eszébe, hogy közhiré tegye, feljelentse a bergeni hatóságnál, hogy egy gyermeket talált a tengeren; a hatóság hirdette volna az újságokban.

— Már mint én? . . . Nem tettem én egy lépést sem . . . Isten tudja, honnan jött a gyermek? . . . Van én nekem annyi pénzem, hogy effélet tegyek . . . Hiszen hiába való lett volna minden . . . Isten nekünk adta . . . felneveltük . . . és nagyon szerettük, . . . édes gyermekünk volt . . . Kíméltük . . .

— Sokkal jobban, mint a másik kettőt, tevé hozzá Kata asszony, szemét köténye szélével törülgetve . . . Csak abban hibáztunk, hogy olyan nagyon, de nagyon szerettük . . .

— Hersebomné asszony, — szólalt meg a doktor — Isten ments, hogy valami szemrehányást akarnék tenni, . . . bünt követnék el; a mit a szegény kis hajótöröttel tettem, az engem igazi bámulattal tölt el . . . De látják épen ez a mértéken felül való szeretet vakította el magukat, s elfeledtette abbéli köteleességüket, hogy erejüktől kitelhetőleg puhatolózsanak a gyermek igazi szülői után . . .

E szavakra hosszú hallgatás következett.

— Igaza lehet, mondá később Hersebom gazda fejét lehorgasztva . . . Hanem hát, a mi megtörtént, az megtörtént . . . Erik a mi gyermekünk, miért tennők szövé előtte a multat! . . .

— Ne féljenek, én ezt a titkot el nem árulom . . . De már nagyon későre jár az idő . . . El kell mennem . . . Jó éjszakát, kedves barátaim, . . . adja Isten, hogy *nyugodalmos* jó éjszakájuk legyen, tevé hozzá nyomatékkal.

Felvette a bundáját, s távozott.

A halász hosszan nézett utána, s fogai közt dörmögé:

— Furcsa egy ember! . . . Vajjon mi lehet a szándéka? . . .

HARMADIK FEJEZET.

Hersebom gazda valamit gondol.

Hersebom gazda nagyon nyughatatlanul töltötte ezt az éjszakát. Soha sem érezett világeletemben semmiféle lelki furdalást, de a mióta Schwarzenrona doktor nála járt, mintha valami belemarkolt volna a szívébe. Óra óra után telt el, s az álom nem szállott le szemére.

— Anyjukom, az a doktor megzavarta a fejem. Folyton arra gondolok, a miket mondott.

— Én sem tudom kiverni a fejemből, felelé az asszony.

— A mondó vagyok, hogy igazsága volt a doktornak, mondá csendes hangon a gazda . . . Nem cselekedtünk egészen helyesen. Hátha csakugyan valami nagy szerencsétől fosztottuk meg hanyagságunk miatt a fiut? . . . Hátha tizenkét év óta siratják őt a szülei, s méltán vádolhatnak minket, hogy hirt nem adtunk az elveszett fiúról . . .

— Hiszen éppen ezen aggódom én is . . . Hátha szegény fiúcskának él az édes anyja, s tizenkét év óta gyötördik elveszett gyermeke miatt. Bizony borzasztó lehet! . . . Istenem-uram, hátha az én Ottómmal történt volna meg? . . . Sohasem vigasztalódtunk volna meg! . . .

— Az anyja miatt nem aggódom én, mert az bizonyosan odaveszett — jegyzé meg Hersebom. — Hogyan is lehetne elképzelni, hogy a kis portéka anyja nélkül került volna a szerencsétlenül járt hajó fedélzetére . . . Mondom, az anya bizonyosan odaveszett.

— Igaz, . . . igaz, de hátha mégis megmenekült, csodálatos módon megmenekült . . . Az ember nem tudhatja.

— Arra is gyakran gondoltam, hogy elrabolták tőle a fiúcskát — mondá Hersebom. — Valami gonosz szándék vezérelhetné a gazembereket, mert másként csak nem teszik ki a tengerre . . . Akkor mi kezére dolgoztunk a hitványoknak, bűntársaik vagyunk . . . Irtózatos még csak elgondolni is.

— Ki merné azt mondani rólunk! . . . Hiszen mi apailag — anyailag gondoskodtunk róla . . .

— Mind úgy van, s mégis helytelenül cselekedtünk, hátha jöhet idő, mikor Erik szemünkre lobbantja . . .

— A felől biztos vagyok, ő sohasem fog nekünk szemrehányást tenni, apjukom . . . soha . . . soha! . . .

Másnap reggel felvette Hersebom gazda az ünneplő köntösét, s elment Malárius mesterhez, hogy a doktortól tanácsot kérjen: mi tévő legyen, hogy helyre hozza azt, a mit eddig tenni elmulasztott.

A doktor nagy jóakarattal fogadta Hersebom gazdát. Olybá tekintette a látogatást, mintha udvarias viszonzása lett volna az ő tegnapi látogatásának. Hétköznapi dolgokról beszélgetett vele, s a fiú dolgát egy árva szóval sem érintette.

Végre Hersebom állott elő vele:

— Doktor úr, a feleségem meg én tegnap egész éjjel alig tudtuk behúyni a szemeinket. Unos untalan arra gondoltunk, a mit doktor úr mondott nekünk . . . Eszünk ágában sem volt soha, hogy mi nem cselekedtünk helyesen, mikor a fiúcska ügyét felfogtuk . . . A doktor úr felnyitotta a szemeinket. . . Eljöttem, hogy tanácsot kérjek . . . Mit gondol: vajjon nyomára jöhetnek Erik szülőinek?

— Sohasem késő a kötelesség teljesítése, Hersebom gazda — felelé a doktor — bár ez idő szerint kissé nehezebben fog menni, mintha annak idején tette volna meg a kellő lépéseket. . . Bizik bennem? Magamra vállalom, hogy kipuhatoljam, de csak egy feltétellel . . . hogy addig a fiú nálam, Stockholmban lesz és én gondoskodom a neveléséről . . .

Hersebom gazdának e szavak hallatára nagyon elszorult a szíve, mintha egy nagy követ hengerítették volna reá . . .

— Eriket elviszi . . . Stockholmban neveli . . . és miért, doktor úr? — kérdé elfogódottan.

— Megmondom, hogy miért. Látja, Hersebom gazda, mikor én Eriket az iskolában először láttam, s feltűnt, hogy mennyire különbözik az arca, egész mivolta a norvéi többi fiúktól és leányoktól; s aztán mikor hallottam okos feleleteit, s meggyőződtem kiváló, mondhatnám rendkívüli tehetségéről: mindjárt az a gondolatom támadt, hogy valóságos bűn volna ezt a ritka tehetséget paragon hagyni, s ki nem művelni, hiszen ez a fiú arra született, hogy valami kitünő ember váljék belőle. A norvéi iskolában még olyan derék mester vezetése alatt sem vihetné sokra, mint a minő Malárius barátom. Egészen másképp állana a dolog, ha Stockholmba kerülne, ott vannak középiskolák, van egyetem, múzeumok . . . ott tanulhatna sokat. . . Mikor pedig megtudtam a fiú történetét, hogy bizonyára valami gazdag, előkelő családnak lehet a sarjadéka: elgondolkoztam, hátha feltalálja majdan a szüleit, nem lesz-e szomorú, ha annyira elüt tőlük nevelésének a hiányossága miatt? . . . Ugye maga is belátja, hogy a fiú nem maradhat ebben a környezetben?

Hersebom gazda szótlanul állott . . . Két öreg köny gördült alá becsületes arczán.

Aztán megszólalt:

(Folyt. köv.)

Predictus magister incipit prologum in gesta hungarum ac quondam bone memorie gloriosissimi bele regis hungarie notarius. H. suo dilectissimo amico viro venerabili et arte litteralis scientiae imbuto salutem et suae petitionis affectum. Dum olim in scolari studio simul essemus et in historia Troiana... Szabó Károly hű fordításában: «Megnevezett mester, Magyarország néhai jó emlékeztű nagy dicső királyának Bélának jegyzője, legkedvesebb barátjának, tiszteletes s a deáki tudomány mesterségében avatott férfinak N-nek üdvét és kívánatának teljesedését! Mikor egykor iskolai tanulságon együtt valánk s a trójai históriában»...

BÉLA KIRÁLY NÉVTELEN JEGYZŐJÉNEK KRÓNIKÁJÁBÓL.

Hazai kútfőinknek legrégebb darabja, mely a magyarok honfoglalásáról beszél, Béla király névtelen jegyzőjének krónikája.

Alig másfélszázad óta ismeretes e krónika s képzelhetni, mily zajt üthetett akkor, mikor azt Schwandtner 1746-ban legelőször kiadta. Oly részletesen beszél el a magyarok honfoglalását, oly aprólékosan tudja az egyes vezérek neveit, kikre Árpád valamely földrészt meghódítását bizta, hogy kettőt hihetünk.

A Névtelen krónikáját egy XIII-ik századi kézirat őrizte meg a bécsi udvari könyvtárban, s e kéziratnak közöljük néhány mutatványsorát.*

Ki írta, mi volt szerzője, csak e néhány sorból tudjuk: Béla király jegyzője volt, hányadiké, csak sejtjük. Nagy Béla királyunk volt, mindnyája mellett hozhatók fel érvek, s e kérdés már másfélszázad óta foglalkoztatja történetíróinkat.

Mai napság legelfogadottabb nézet, hogy III. Béla (1173—1196) jegyzője volt, s minthogy saját állítása szerint a király halála után írta munkáját, annak iratási kora a XIII. század első tizedeibe esik. Más kérdés, hogy mi volt a neve. A legkülönbözőbb kombinációk merültek fel; összeszedtek minden P betűvel kezdődő egyént valamennyi Béla korából, a kikre csak ráfoghatták,

* Paukert János bécsi udvari levéltári fogalmazó sikerült másolatában. A közölt sorok a krónika bevezetését képezik.

hogy irástudók voltak; mert azt hitték, hogy a krónika első betűje, a ezírázott P. okvetlenül egy név kezdőbetűje. Ez a sok kombináció, melyre száz esztendő óta hiába pazaroltak időt, fáradságot, papírost — mind halomra dől; mert a ki csak valamit ért a régi írásokhoz, az az első szót csak *Predictus*-nak (megnevezett) olvashatja. Legújában dr. Sebestyén Gyula megállapította, hogy Adorján erdélyi püspök rejtezik a névtelenségben. — Legrégibb krónikánk csak a honfoglalásnak adja történetét; miként maga mondja, N. barátja kérelmére előadja «miképen szállott alá a scythiai földről a hét fejedelmi személy, kiket hét magyarnak nevezünk, vagy milyen a scythiai föld s miképen született Álmos, vagy miért nevezték *Álmosnak* a magyarok első vezérét, kitől a magyarok királyai eredetüket vették, vagy hány országot és királyt hódoltattak, vagy miért nevezik a scythiai földről kijött népet az idegenek nyelvén hungarusoknak s tulajdon magok nyelvén magyaroknak.» Ő tehát csak a vezérek korának történetírója, a későbbi kort *Kézai Simon* munkájában kell keresnünk.

Kézairól is csak annyit tudunk, a mennyit maga mond magáról. IV. László királynak udvari papja volt s munkáját 1282 után írta, mert az ennél az évnél szakad meg. A Névtelen jegyző csak alig hogy érinti a hunokat, *Kézainál* a hunmagyar rokonság már egészen ki van fejteve. Szerinte a hunok a magyarok egyenes elődei voltak, s mikor a magyarok a IX. század második felében Európában megjelentek, róluk mint visszatérő hunokról beszél.

«Predictus magister — ac quondam bonae memoriae gloriosissimi Bele regis Hungariae notarius N suo dilectissimo amico viro venerabili et arte litteralis scientiae imbuto salutem et suae petitionis affectum. Dum olim in scolari studio simul essemus et in historia Troiana»... Szabó Károly hű fordításában: «Megnevezett mester, Magyarország néhai jó emlékeztű nagy dicső királyának Bélának jegyzője, legkedvesebb barátjának, tiszteletes s a deáki tudomány mesterségében avatott férfinak N-nek üdvét és kívánatának teljesedését! Mikor egykor iskolai tanulságon együtt valánk s a trójai históriában»...

Garay János

GARAY JÁNOS EMLÉKEZETE.

Pályakoszorúzott óda
a szegszárdi Garay-szobor leleplezésére.

Ó zengjetelek dalt, édest, lelkesítőt
A koszorúsnak szentelt ünnepen!
E nap, ez ünnep s égő lelkesülés
Garay János emléke legyen!
Te drága bölcső, Szegszárd, ősi város,
Ki dalnokod megáldva ringatád:
Lásd ünnepedre gyűlni égő szívvel
Ez egész nemzetet s egész hazát!

Szent László dalnokáról zeng az ének,
Magyar történet hősét hirdető —
Ki dalt zeng a «magyarok Mózesének»,
Arról szóljon ma róna s béreztető!
És keljenek föl sziklasírjaikból
Árpád-királyok fényes sor szerint:
Az ő borostyán-ékes hegedősük
Az, kinek itt ez ünnep fénye int!

És lengjen itt Árpádnak, a dicsőnek
Honfoglaló magasztos szelleme!
Kit ő felköltött mohlepett sírjából,
Mert szent erő a dal s a lantzene!
Mikor a hivatottak lelke zengi,
Megnyilnak rá a sírok hantjai,
S élők és holtak gyűlnek könyes szemmel
Garay édes lantját hallani!

És jöjjön Mátyás, a ki fenn Gömörben
Tartott gögöt alázó áldomást!
Szegszárd! Szülötted égő jóslatának
Beteljesült varázsát ime, lásd!
Ma egy a nép s az úr, s Mátyás királyunk

Fejedelmi arca égből áldva int:
Testvériség, egyenlőség, szabadság
Van a hazában lélek s szív szerint!

S magyar hölgyek, ti nemzetem virága,
Jertek rózsákkal koszorúzni meg
Szegszárd szülöttét, a kinek szent hamván
Örök dicsőség sugara remeg!
Kinek nevére minden szív megdobban,
De legforróbban itt ez ég alatt
A nőké, mert «magyar nőnek születni
— Így zeng a költő — szép s nagy gondolat».

Nyolczvanöt év! — még századéve sincsen,
Hogy csillaga egünkön megjelent,
S már szelleme a halhatatlanságé,
Tülszárnyaló a szükkörű jelent!
És érezbeöntve, ezredéves hosszú
Jövőbe néz a szép, főséges arcz:
Mint lelki győzelem örök emléke,
Minek babért termett a földi harcz.

S hol egykoron királyt temettek gyászszal,
Ma költő üli a feltámadást,
Bélának hamván dalnokodnak szobrát,
Magyar hazám s népem, tisztelve lásd!
Nem ékesíté korona, csatákban
Nem vérezett, de győzedelme él,
Mert a költő babérja halhatatlan,
És örökebb a trónok érczinél!

Ó zengjetelek dalt, édest, lelkesítőt
A koszorúsnak szentelt ünnepen!
E nap, ez ünnep s égő lelkesülés
Garay János emléke legyen!
S te drága bölcső, Szegszárd, ősi város,
Ki dalnokod megáldva ringatád:
Jeld e napnak ünnepeén szivedre
Bennünk az egész nemzetet s hazát!

Váradi Antal.

GELLÉRT PÜSPÖK.

Történeti rajz.

3.

A «Tanulók Lapja» számára. Irta Sóllymossy Sándor.

Kisietett a hajlékból, az udvaron lóra pattant
és elvágatott.

Lassankint alkonyodott s a leáldozó nap a
Vértes erdős hegyeire vetette végső sugarait. Piros
búcsúfény omlott végig a százados tölgyek sűrű
lombkoronáin, míg alul a törzsek és bokrok már
kékes félhomályba borultak. Ugyanolyanba volt
burkolva a fák közt kígyózó szekéresapás is, mely
messze elkerülte a Dunamente mocsaras ártereit
s közvetlen a dombok alá húzódva, sűrű levél-
sátor alatt vitt dél felé Székesfehérvárnak.

Csak egyes irtványos tisztásokon derengett még némi világosság. A mély, hangtalan csöndességben csupán Osub tanyájának élete, sürgölődő munkája hallatszott. Nagyokat nyikordult a kütgém, a mint a szolgáló vizet mert estére, a kárámban el-elbődült egy tehén, a mint fejték, a tűzhely mellől vidám énekszó hangzott kifelé. Mindenki esti munkájával volt elfoglalva s az egész major békés, nyugalmas boldogság képét mutatta.

A gazda ma, szokása ellenére, nem figyelte meg cselédeit, nem serkentette dologra, nem korholta nagy hangon a resteket, mint rendszeren. Benn ült szobájában. Jó ég tudja, mit csinált ott egyedül a sötétben!

De im a major rendes esteli zajába más hang is vegyül. Kivülről hallatszik az út felől. Valaki erősen bizgatja állatait, közbe nehéz szekérnek nyikorgása vegyül. Érkezik valaki, még pedig tengelyen. A vendég vagy asszonyszemély lehet, vagy idegen, vagy nagy úr, más emberfia errefelé nem igás szerszámon, hanem lóháton szokott járni.

A cselédség kíváncsi várakozással tekintett a tanya nyílt kapubejárása felé s kevés vártatva egy bivalyoktól vont, nagy ormótlan szekér kanyarodott be eléjük. Az egy darab fából fűrészelt kerek, megannyi nehéz karikalapok, mélyen bevágódtak a kátyúba s az esetlen alkotmányt alig bírták az elcsigázott bivalyok a ház ajtajáig vonszolni. A hátulsó kas fölé ponyvás ekhó volt félkörben kifeszítve úgy, hogy a cselédség mindaddig nem tudta, ki érkezett, hány vendégük jött éji szállásra, míg a kas alól elő nem kerültek.

Csilla ép a belső házból jött ki, mikor a vendégek leszálltak. Ketten valának. Az egyik magas, fekete hajú, merész arcú, ifjabb korú úri ember a ki szeretetteljes gondnal támogatott egy sovány, alaacsony, galambosz férfit.

Rendes daróc útíruha fődte mindkettőjüket, köpenyegük derékon övvel átszorítva, hátul a nyakukban szörkámzsa, kezükben hosszú, kampós bot. Csak széles karimájú kalapjuk árulta el, hogy nem szegény vándoreselédék, hanem urak és idegenek. Az ősz alak ezenkívül valami kis, négy-szegletű tárgyat szorongatott egyik kezével a melléhez.

— Abban bizonyosan kineseit tartogatja, suttogták a cselédek, kik különben épen nem voltak meghatva a két, szegényes öltözékű utas láttára.

Nem is sejtették, mennyire eltalálták az igazat.

Az a kis tárgy ugyanis imádságos könyv volt: breviarium, — uradalmakat érő, ritka beces holmi akkoriban.

Lassan haladtak a lépesős bejárás felé. Csilla helyet akart nekik szorítani s félre állt, lopva letörölvén könnyeit, melyeket gyermeke betegsége sajtolt ki szeméből.

Az ősz férfi azonban megállapodott előtte. Tiszta, végtelen jóságú tekintetét hosszasan rajt nyugtatta, majd oda szólt idegen nyelven kísérlőjéhez, mire az Csillához fordult.

— Állj meg, leányom! szólította meg magyarul. Azt kérdezi atyánk, miért sírsz. Könyvet lát szemeidben.

Több se kellett Csillának; a mint bánatára figyelmeztették, olyan zokogásra fakadt, szinte fuldoklott belé. Alig tudott magához térni. Az ősz várt nyugodtan, míg a cseléd kisírja magát; jobb kezét a zokogó fejére téve, lecsukott szemekkel rebegé:

— Beati sunt qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.

Az ifjabbik, szokva lévén a tolmácsoláshoz, tompa hangon ismételte magyarul:

— Boldogok, a kik sírnak, mert ők megvigasztaltatnak! — Beszélj, szegény. Mondd, mi bántja szívedet?

— A gyermekem... az édes magzatom haladoklik! s újra könnyek gyűltek szemébe.

Az ősz le nem vette szemét a megtört anyáról, úgy szólt társához is, a ki viszhangként tolmácsolta:

— Hozd be gyermeked hozzánk, kérésünkre talán segít rajta a végtelen jóságú Isten!

Csilla leborult az agg előtt, köszönte, hálálkodott neki, mit az gyenge mosolylyal szemlélt, végre búcsút intve, beleptek a belső házba.

A «belső ház»-nak, «palotá»-nak nevezett nagy szobában Osub várt rájuk. Eléjük lépett s egyenes őszinteséggel üdvözölte őket.

— Jó szellemek hoztak hajlokomba, idegenek. Vendégeim vagytok, tekintsetek házamat a magatokénak.

— Utasok vagyunk, gazda; felelt az ifjabb, a kiket lakod előtt lepett meg az est. Ne vedd rossz néven, ha szíves vendégszeretetedet igénybe vesszük. Jóságodat megköszönjük és imádkozunk érted, a Mindenható pedig, a ki felettünk vagy, meg fog jutalmazni érte. Az ő szolgálai vagyunk: e jóságos ősz a csanádi püspök, Gellért, s én Valter vagyok, secretáriusa.

Osub meghökken. A belépőket látva, egyszerű

utasoknak hitte vendégeit. Álmodni sem merte volna, hogy e szegényes, alázatos alakok egyike a híres, gazdag, rettegett csanádi püspök. Másnak képzelte az ilyen úr bevonulását, megjelenésének fényét, pompáját. Hirtelen eszébe jutott Fenyérnek tett ígérete s önkénytelenül elkomorult.

Valter püspökével volt elfoglalva. Leültette a széles, medvebőrrel borított kerevetre, sarús lábait szörkendővel beterítette, majd körültekintgetve, halk beszélgetésbe merültek.

Figyelmesen vizsgálták a lakást, a falak mentén lévő vaskarikákat, melyekbe gyantás fenyűhasábok voltak erősítve; felső végük füstös lánggal égett, ez világította be bizonytalan, lobogó tűzvilágával a tágas helyiséget. A falakon ezenkívül fegyverek, tülkök, koponyacsontos agancsok és állatbőrök függtek; a mit azonban kerestek, nem volt látható. Örök lámpásnak, koszorús keresztnek, térdeplőnek semmi nyoma az egész helyiségben.

— Pogányok hajlékába jutottunk, atyám, szólt Valter olaszul a püspökhöz. Szomorú az illet látni. Ha parancsolod, lelkükre beszélék s ők meg fognak térni, nem az én szavam, de a te jelenléd által.

— Ne zaklad őket, Valter. Jó embereknek nézem e népet, a kik megtérnek, a mint idejük elkövetkezik.

Azonközben megnyílt az ajtó s Csilla lépett be rajta, karján hozva hörgő gyermekét.

Gellért püspök gyorsan felkelt, átvette a csecsemőt, türelmesen csitította egy ideig, mire a gyermek elhallgatott. Mélyen az alvó fölé hajolva imádkozott a püspök, majd keresztet vetett rá. Azután felbontotta pólyáit, hallgatta szíve verését, Valternak magyarázott valamit s átadta a magzatot anyjának.

— Ha atyánk utasításait követed, leányom, meggyógyul gyermeked. Készíts forró vizet, tölts bele néhány cseppet abból a folyadékból, a mit majd kikeresek számodra s itasd meg vele a kicsit minél többször.

Csilla nagy szemekkel nézte magzatát, milyen nyugodtan alszik egyszerre, alig hörög, mintha már most meg volna mentve. Ujra le akart borulni Gellért lábaihoz, de az visszatartotta.

— Isten előtt borulj le, asszony, s ne ember előtt. Atyánk is egyszerű szolgálja csak a Mindenható felett valónak.

Gellért visszaült a kerevetre s a gyér világosság mellett breviariumába mélyedt.

(Folyt. köv.)

Arany János mint tanár.

A halhatatlan költő tudvalevőleg 1852—1860. közt Nagy-Körösön tanított, még pedig a gimnázium négy felső osztályában magyar irodalmat, s az ötödik, hatodikban latint. Tanítványai nagyon szerették, igazságos és jólelkű embernek tartották. Egy volt tanítványa, egy református lelkész következőképen nyilatkozik Aranyról, mint tanarról:

«A katedrán legtöbbször komoly, ritkán mosolygó, tréfás volt. Nem pirongatott tulságosan, nem büntetett még fentmarasztással sem soha, annál kevésbbé testi fenyítéssel. A hanyag tanulóknak alkalmas, szép példákkal szívére beszélt úgy, hogy ha csak egy paránya volt bennök a becsületérzésnek, szorgalmas, rendes tanulókká váltak. Nem tudok rá esetet négy év alatt, míg szerencsés voltam tanítványa lenni, hogy növendékei egyszernél többször csak egy percznyi kellemetlenséget is okoztak volna a mindnyájunk által oly kiválóan tisztelt s szeretett tanárnak.

Ezen egy eset az 5. osztályban történt. Liviust magyarázta s annyira belehevült, hogy az óra már régen eltelt, sőt a negyed is végéhez közelgett, a mikor egy az osztály leghátulján ülő gyerek a lábával dobogni kezdett. Az öreg úr — mert csak így hívtuk — végre észrevette s így szólott fájdalmas, rezgő hangon: «Mit döbörögnek önök, mint a lovak az istállóban!» Ez oly nagy büntetés volt s annyira fájt az egész osztálynak, hogy ez maga büntette meg a magáról elfeledkezett tanulót s annak már a másik iskolai évben el kellett távoznia. Azon túl mindig nagy csendesség volt előadása alatt, pedig 50—60-an voltunk az osztályban.

Megtörtént, hogy még az óranegyedet is bentöltötte az őt áhitattal hallgató tanítványok között. Csak akkor vették néha mind ő, mind tanítványai észre, hogy eltelt az idő, mikor a következő tanár benyitotta az ajtót; ilyenkor aztán mosolyogva kért bocsánatot kollegájától.

Szavatainkra vagy írásbeli dolgozatainkra mindig eredetiek és találók voltak megjegyzései. A többek közt emlékszem, hogy egyik tanulóttársam az «Örült»-et szavalt. Megjegyzése csak annyiból állott a mi bírálatunk után, hogy «nagyon józan örült volt!» Ha Petőfiről magyarázott, vagy valamelyikünk Petőfitől szavalt, fejét jobb kezére hajtotta és mindig kiesordult a könyve. Petőfiről magyarázva, mint irodalomtanár elmondotta, hogy nem volt korhely, mulatni szerető s határozottan állította, hogy mikor legszebb bordalait írta, még csak bort sem látott. Így, mint nekünk elbeszélte, nála történt, hogy Petőfi pár napot töltvén házában, kedveért meghitta legjobb embereit ebédre s midőn legvidámabban mulattak, egyszer csak eltűnt. Ő ezt észrevévén, keresésére indult es a kertben egy terebélyes fa árnyékában találta meg, egyikét írva legszebb költeményeinek.

Tanítványainak, mint tanár legjobb, legőszintebb atyai barátja volt. Miután akkor is nagyon

SAVONAROLA BESZÉDET TARTVA A FLORENCZIEK FÉNYÜZÉSE ELLEN.

szigorúan folyt le a «Schulinspektor» elnöklete alatt tartott érettségi vizsgálat, s több tárgyból németül kellett felelni, Arany vitte ki, hogy a maturát alsóbb osztályosok is látogathatták oly czélből, hogy azt megszokván, mikor rájuk kerül a sor, «ne szálljon inukba a bátorságuk».

Sokszor, midőn járkálni volt, mintha csak templomba mentünk volna, egész meghatottan léptünk be László fiával dolgozószobájába s láttuk, hogy költeményeinek mértékét a rithmus kedvéért lekötázta.

Közöttünk a jobb költemény- vagy beszély-írókat mindig buzdította maguk tovább képzésére s arra, hogy a nyilvánosság elé ki ne lépjenek, bármint csiklandozná is őket nevének nyomtatásban való látása. Azt ajánlotta, hogy zárják be írásukat fiókjukba s koronként elővéve olvassassák és szorgalmasan javitgassák s ha majd évek múlva sok javítás után úgy gondolják, hogy versükön vagy novellájukon már semmi igazítani valójuk nincs, akkor lépjenek vele a nyilvánosság elé.»

*Írta barátai
Arany Ányos*

SAVONAROLA.

(Képünkhez.)

Ragyogó székesegyháznak rengeteg arányai, hatalmas ivetei, káprázatos színpompája; köröskörül megannyi földi nagyság: államférfiak, tudósok, költők, művészek, szép és előkelő hölgyek. S a földi javak, a nagyság, hatalom, szépség pazar nyilvánulása fölött kimagaslóan uralkodik egy alak, ki lemondott a földi örömeiről, kit nagygyvá a szellem ereje tesz, hatalmassá a rajongó lelkesedés, széppé a túlradó ihletettség. Egyszerű barátuba földi szikár természetét, sovány, aszkéta vonásokat mutat a fejébe húzott esuklya, de szeméi a lélek és meggyőződés tüzében égnek. Kezében a mulandóság és világi hiúság jelképe, a koponya. Prédikál a fényes gyülekezet közepette, hévvel-lánggal és magával ragadó erővel, köröskörül megkapó módon látszik szavainak hatása: a megdöbben, magukba mélyedt arcvonásokon, a révedező szemeken és a büntudatosan lehorgasztott főkön. És a postamentum oldalán, melyen prédikál, garmadába gyűl a sok kincs, ékszer és a díszesség: a nők fosztják meg magukat mindtől; hadd pusztuljon el máglya tüzében a világi hívság...

Ez a kor, mit képünk bemutat, a 15. század vége, a környezet: a flórenczi udvar fényűzésbe merült népe, a prédikáló barát: *Savonarola*.

Ez időben érte el virágzásának tetőpontját a Mediciek fészke, Flórencz, Medici Lőrincz, a «pompakedvelő», a tudományok és művészetek székhelyévé tette a várost. Ámde ezen emelkedéssel karöltve oly határtalan fényűzés, a luxusnak oly mértéktelen ápolása, az élvezeteknek oly féktelen bálványozása burjánzott föl, minőt csak a római császárok alatt látott a világ. Ezen állapotok ellen emelte föl szavát Fra Girolamo *Savonarola*, az egyszerű ferrarai szerzetes. Reformatori buzgalommal telve fordult a florencziek romlott erkölcsi ellen. Megtámadta az államot, a kormányt, megjósolta a Mediciek elűzetését és barbár hadaknak Itáliába való betörését. Jöslatai pontról-pontra teljesedtek s a nép szentként tisztelte Savonarolát, vakon indult szava után és prédikációjára rajongva dobálta tűzbe hívságos ékességeit. Elűzette a Medicieket és népuralmat teremtett meg Florenczben, melynek élén ő állott. Dacolni mert még VI. Sándor pápával is, kit szintén megtámadott és átkát föl sem véve harcolt az egyház ellen.

Végre saját fegyverével igyekeztek őt megverni. Ellen-prédikátorokat állítottak vele szembe, kik elfordították tőle a nép szívét. A nép híte megrendült benne; egy meghiusult Isten-ítélet után elfogták, kintpadra vonták és 1498. május 23-án kimondták rá a haláliteletet. Elszántan, törhetetlen lélekkel lépett a máglyára. Hamvait az Arnóba dobták, de neve a történelemé.

Az ő történetét Somló Sándor, a Kisfaludy-társaság tagja, drámában is feldolgozta, melyet a Nemzeti színházban a múlt évben adtak elő.

—ár.

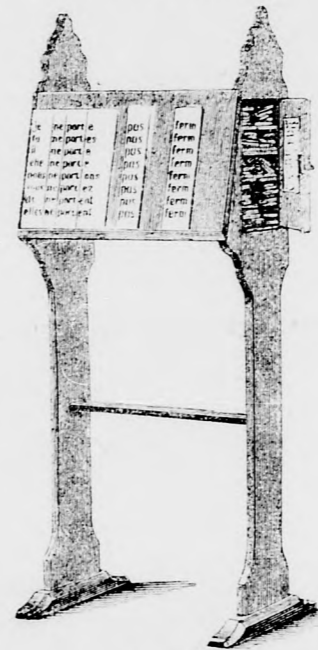
NYELVTANT TANÍTÓ GÉP.

Feltűnő, hogy korunkban, midőn a tanításnál mindennemű egyszerűsítő eszközöket igyekeznek kitalálni s midőn nemcsak a számoló gépek vannak divatban, de az olvasás elsajátítását is különböző gépekkel igyekeznek megkönnyíteni a tanulóknak, — a nyelvtan tanításához csak most kezdik először az emlékezetet elősegítő gépeket használni. Az új találmány a francziáktól ered s még más nyelvre nem is alkalmazták, ezért mellékelt képünk is úgy mutatja be e gépet, a mint a franczia ige-hajtogatásban tájékoztatást nyújt.

A franczia nyelv ige-hajtogatása mind a negy-

mód szerint igen szabályos, de azért különösen oly idegen nyelvű tanulóknak, kik a latin nyelvet nem ismerik, meglehetősen nehéz és száraz. Ezért szokták már régebben a nyelvtanok és szótárak végén az úgynevezett paradigmákat táblázatosan összeállítani, melyek által a tanuló a megjegyzéseket és eltéréseket rögtön áttekintheti. Ily módon azonban még mindig tisztán gépies a franczia ige-hajtogatás megtanulása s ezért alkalmazzák az új gépeket, hol az ige-hajtogatás jóformán a tanuló szemeláttára történik, az alakok megismerődnek s az oktatás így élénkebb és változatosabb lesz.

Az itt bemutatott csinos minta, melyet Köber, a meisenzi (Szászország) felsőbb leányiskola franczia nyelvtanítója tervezett, állvány-alakú. Ha a jobb oldalt levő ajtót kinyitjuk, tíz pléhszelenezét vagy dobozt látunk, melyeknek tartalmát a kinyitott ajtó belső oldalán alkalmazott indexen megkülönböztethetjük. A dobozokban

tartott s a megfelelő jelekkel ellátott táblákkal vagy pálczikákkal képezzük a többi és végzetből igen kis fáradsággal a hajtogatást s egyuttal a tanulóknak az ige-képződés fokozatait is bemutatjuk. Két más táblácska segítségével a névragozás legfontosabb alakjait is képesek vagyunk összeállítani. A leleményes taneszköz most már sokszorosítva van s a lipesei tanszerkereskedők útján valószínűleg rövid idő alatt hozzánk is elkerül.

Ott volt-e Toldi György Laczfi seregében?

3.

Ezt a kérdést hozta a közel múltban a «Tanulók Lapja» egyik száma rövid elmélkedéssel kapcsolatban, a mely — ha jól emlékszem — sem pro, sem contra felhozott argumentumaival nem tudott a kér-

désbe egy sugárka világosságot bocsítani, sőt egyenesen arra való volt, hogy a kérdés problematicus nehézségét mutassa ki. Sajnálom, hogy a mikor e sorokat írom, nem vagyok olyan helyzetben, hogy e futólagos elmélkedést adandó feleletem rendjén felhasználjam és észrevételekkel kísérjem: ez azonban a dolog lényegén mit sem változtat, sőt kedvező annyiban, hogy így minden erőmet egészen a kérdésnek szentelhetem.

Toldi György nem volt ott Laczfi seregében. Ez állításra kézzelfogható és hypotheticus argumentumaim is vannak.

Már magában az a körülmény, hogy a költő Györgynek a nádor hadában való részvételét egy szóval sem említi, de nem is sejteti, oszlathatja kételkedésünket. Ellenkezőleg így jellemzi az özvegy Toldiné vendégeit:

«Látogatni jött most negyvened magával.
Renyhe sáska népek pusztító hadával.
És a kész haszonnak egy felét fölvenni.
Más felét magának tarsolyába tenni.»

Ez a jellemzés nem igen emlékeztet minket egy harcziás és vitéz csapatra, a milyen egy Laczfi nádoré lehetett abban az időben. Az a «renyhe», «sáska» és «pusztító» jelző György kíséretét messze ellöki Laczfinak büszke csapatától, mely után sóhajtság kél Miklós szívéből. Elismerjük azonban, hogy ez nem annyira a kíséretnek hadban való magatartására, mint inkább a pihenés alatti dőzsölésre vonatkozik és így nem zárja ki azt, hogy György szolgálai Laczfi csapatában részt nem vehettek volna, bár az ellenkezőt sem bizonyítja erősebben. Tegyük föl tehát, hogy ott volt. Ekkor azonban megfajthatatlan az a tájékozatlanság, melyet Laczfiéknál látunk a Budára vezető útra nézve. Hiszen Laczfi maga kérde a mezőben álldogáló Miklóstól: «Hé paraszt! melyik út megyen itt Budára?»

Ha György Laczfi seregében lett volna, akkor vagy útbaigazítást adott volna neki, mikor tőle elvált, vagy vezetőt adott volna mellé, vagy elkísérte volna legalább a szomszéd falu határáig, de lehetetlen az, hogy tájékozatlanul hagyta volna a sereget az út további folyamára nézve. Mert az köztudomású dolog, hogy Györgynek a főszeregből való kiválása csakis Nagyfalva határában történhetett és itt történt a Miklóssal folytatott beszélgetés is.

A szőrszálhasogató scepticus, tudom, még ezzel sem elégednék meg. Azt mondaná most: «Megtörténhetett az is, hogy György már előbb elvált valahol a Laczfi seregétől s nem vele egyszerre és egy úton érkezett Nagyfaluba, hanem pl. kerülő úton és így neki a továbbvezető útról felvilágosítást nem is adhatott.» Hát hiszen nem bánom, igaza lehet. Utóvégre nem bizonyos az sem, hogy Krisztus sáros lábával üzte-e ki a kufárokat a jeruzsálemi templomból, vagy pedig künn előbb letisztította saruját és csak aztán ment be a templomba. És nem kár az, hogy

erről hiteles adataink nincsenek, de igenis kár az, ha e fölött meddő vitákkal pusztítjuk az időt.

Az életben efféle esetlegességek előfordulhatnak, a melyeknek semmi fontosságot sem tulajdoníthatunk, de a költészet eszményét, az e dolgoknak velejét, legbensőbb lényegét szívja ki mintegy és ott minden szónak, minden lépésnek megvan a maga jelentősége. A költészetben — az igaziban t. i. — nemcsak, hogy *ok nélkül*, hanem még *egy főök nélkül* sem történhetik semmi. Itt a legesekélyebb vonás is egy főalaknak, főeszmének, vagy főeseménynek kidomborítására szolgál, vagy mint lényeges jegy, vagy mint árnyalat, vagy mint háttér stb.

Arra, hogy Arany Györgyöt Laczi seregében szerepeltesse, semmi szüksége nem volt. Mert ő egyáltalán nem akart rokonszenvet ébreszteni föl bennünk iránta: pedig ha ez így történt volna, Györgynek első megjelenése legalább is tiszteletet ébresztett volna az olvasóban, Ellenben az, hogy Laczi Nagyfalú határán vonuljon át seregével, nagyon is fontos volt a főalakra nézve, mert ennél pompásabb bemutatót aligha talált volna az óriás erejű és ambíciózus, de önmagát mérsékelni tudó fiú részére. Györgynek ugyanezen időtájban való megérkezése szintén nem véletlen, sőt nagyon fontos a fiú jellemére és elhatározására; de azért a Laczi-féle epizódtól teljesen független lehet. A kik pedig e két epizód között is szorosabb összefüggést akarnak kisütni, azok kákán bogot keresnek. Könnyen ellenkezésbe jöhetnek az író intencióival és a művészet törvényeivel.

PÁLYÁZAT.

Mint a «Tanulók Lapja»-nak fennállása óta annyiszor, úgy ezen alkalommal is nemes vetélkedésre szólítjuk föl az ifjúságot.

Irodalmi pályázatot hirdetünk számára, hogy teret nyissunk képességeinek kifejtésére és tehetségének erőpróbájára.

Szól ez a pályázat minden egyes hívünknek, gyengébbnek úgy, mint erősebbnek. Senkit félelem vagy álszemérem vissza ne riaszson. Bennünk méltányos és jóakaró bírákra fognak találni. Teteleink olyan természetűek, hogy ki-ki a maga hajlandósága szerint dolgozhatik.

Teteleink a következők:

1. *Esztetikai tanulmány*, valamely hazai vagy idegen költői alkotás fejtegetése. 1. jutalom: Ariosto *Órjöngő Lorántja*, Radó Antal fordításában; 2. jutalom: Salamon Ferencz irodalmi tanulmányai, két kötetben.

2. *Tetszés szerint választott tárgy értékezés*. 1. jutalom: Molière élete és művei, *Haraszi Gyulától*. 2. jutalom: Vámbéry Ármin, a magyarság keletkezése és gyarapodása.

3. *Elbeszélés az iskolai életből, vagy a történelemből*. 1. jutalom: Erdélyi J. Tanulmányok; 2. jutalom: Szilágyi Sándor, Erdélyország története.

4. *Műfordítás* idegen nyelvből, az eredeti szöveg be- küldésével. 1. jutalom: Mikes, Törökorsz. levelei; 2. jutalom: Jules Verne, Robinsonok iskolája.

5. *Eredeti költemény*: 1. jutalom: Burns Róbert költeményei: Lévy József fordításában; 2. jutalom: Kriza J. költeményei.

6. *Egy felvonásos szindarab, vagy magánjelenet*, az ifjúság életéből. Jutalom: Jókai: Kárpáti Zoltánja.

A pályázatban részt vehet minden előfizetőnk, továbbá mindazon önképző és iskolai körök tagjai, melyek a «Tanulók Lapját» járattják. Ez utóbbiaknak a vezető tanár aláírásával ellátott igazolvánnyal kell tanusítaniok, hogy tagjai az önképzőkörnek. A dolgozatok a *Tanulók Lapja szerkesztőségéhez* (IX., Soroksári-uteza 31.) küldendőek bérmentett levélben. A pályázókat arra kérjük, hogy dolgozataikat tisztán, olvashatóan a lapnak *csak egyik felére írják, s hozzá jelígyés levélkét* mellékeljenek, mely kívül a jelígyét, belül a pályázó nevét és lakását tartalmazza. Pályamunkákat az *1898 április 15-ki határnapig* fogadunk el.

Fel tehát a szellemi versenyre!

A *Tanulók Lapja* szerkesztősége.

IRODALOM.

Gaal Mózes: «Magyar nők» (Budapest, 1897. Athenaeum).

Ifjúsági irodalmunk az utóbbi pár esztendő alatt szép fejlődésnek indult. Ma-holnap már aligha kell idegenben keresnünk a fiatalságunk jó olvasni valót, annyi az élvezetes, nemes irányú és irodalmi színvonalon álló eredeti munka. Egyike e téren legtermékenyebb íróinknak Gaal Mózes. Az a munkája, a melyet most tárgyalunk, a javából való. Egyik másik része valóban költői szép és a mint elvonulnak előttünk régi dicsőségünk káprázatos csillagai, a magyar nőnek ősi típusai, suhogó selyembe öltözött bogláros főköttős nagyszonyaink, szinte könybe lábad a szemünk. Hogy miért, talán magunk sem tudnók megmondani. Talán azért, mert ez a gyönyörű világ immáron elhervadt, színehagyott, széles Magyarországon alig találjuk a nyomát. Annál nagyobb érdeme a költői lelkű szerzőnek, hogy írásai-ban feltámasztja hamvaiból ezt a csodás mesevilágot. És a mint feltámasztja, olyan, mintha valami régi hegedős dalolna «a régi időkről...» Könyve ezé- zatát és szellemét szép szavakban fejezi ki maga Gaal az előhangban: «Bohó, édes álom lelkemet megszállja, hogy belémárok olykor a szívekbe, könyvet kifakasztok, mosolyt varázsolok, s elhíntem a magvát az igaznak, jónak s az örökké szépek a ti szívetekben, édes magyar hazám leányai.»

És beszél forró lelkesedéssel, színes ragyogással, zengő magyarsággal Saroltáról, Erzsébet királykis- asszony áldott, jó lelkéről, nagy csodatevéséről, el- mondja hívséggel Rozgonyi Czeeczilia történetét, valóságos költeményt prózában szentel a halvány

VEGYESEK.

Krónika.

- Január 16. 1387. Megfojtották Erzsébet királynét, Nagy Lajos anyját.
 « 18. 1271. Sz. Margit leánya szül.
 « 18. 1869. Szemere Bertalan †.
 « 19. 1821. Jámbor Pal (Hiador) szül.
 « 20. 1808. Vajda Péter költő szül.
 « 21. 1825. Madách Imre szül.
 « 21. 1885. Huszár Adolf szobrász †.
 « 24. 1458. Mátyás királyvá választása.
 « 25. 1554. Timódi Lantos Sebestyén †.
 « 25. 1826. Gyulai Pál szül.
 « 25. 1659. megkötötték a karloviczi békét.
 « 26. 1868. Vas Gereben †.
 « 28. 1876. Deák Ferencz †.
 « 28. 1790. II. József visszavonja összes ren- deleiteit.
 « 29. 1804. Bajza József szül.
 « 30. 1818. Görgey Arthur szül.
 « 30. 1889. Rudolf trónörökös †.
 « 31. 1830. Virág Benedek †.

Felhívás. Dr. Sebestyén Gyula ur, a néprajzi tár- saság főtájkára azzal a kérelemmel fordul az ifjúság- hoz, hogy hozzák tudomására azon községek neveit, a melyekben *regölés* nevű népszokás még dívatban van. Ő a beküldő neve alatt fogja az adatokat meg- örökíteni. Ha lehet, azt is hozzák tudomására a köz- lők, hogy az illető községben kit tartanak legalkal- masabb egyének ezeknek az irodalomtörténeti fon- tosságu emlékeknek lejegyzésére. A közlemények Sebestyén Gyula dr. ur címére Budapestre a Nemzeti muzeumba küldendőek.

A kicsi fenyő és a nagy fenyő. Szürke téli dél- utánon, hogy fönn a hegygerincz beleolvadt a félsötét éjbe, jött lefelé a hegyi uton a kicsiny fenyő, meg a nagy fenyő. A kicsi fenyő ugrándozott, vidáman apr- ózta a lépést, végigsimogatta a havat friss zöldjével, alig birt mellette czamogni az öreg, nagy, sötétzöld lombjával, a melyen fehér czafrangokban ült a hó.

És szólt a kicsi fenyő a nagy csöndességben:

— Hová mégy te?

Mély hangon felelt a nagy:

— Gyönyörű uri házba... aranyból van a fala, bársonyból a szőnyege. Csupa melegség, világosság, puhaság és illat az egész. Az ágaimra lümpácskákat, finom czukrot és déli gyümölcsöt aggatnak.

A kicsi fenyő egyideig hallgatott, aztán halkán, vágyakozva szólt:

— Jaj de szeretnék a helyedben lenni nagy fenyő!...

Lassan mentek tovább, mind jobban esteledett, nagy kodók borúltak a völgyek fölé és hullott a hó. Megszólt a kicsi fenyő:

— Én egy kis viskóba megyek. Bedőlt a teteje, roskadozik az egész. Kicsi, hideg szoba, énrajtam pár krajczáros gyertya ég. De olyan piros mindenkinek az arca, és úgy mosolyognak, örülnek...

A nagy fenyő elgondolkozott, és szólt:

— Szeretnék a helyedben lenni, kicsi fenyő. És minthogy te meg az én helyemet szeretnéd, cse- reljünk...

Viharzott már a hó, süvített a szél a fák között, és nagy, szürke, alaktalan felhőkbe verődött a pihe, ösz- szetömörült, kinyúlott, forgott bolondul.

És gondolkozott a kicsi fenyő, aztán belevisított a fürgetegbe:

— Nem...

Gyöngyösi István emléke. Gyöngyösi Istvánnak, a XVII. század poétájának, a ki a murányi Vénuszt is megénekelte, emléket állít Gömörmege közönsége. Nagy Iván ugyanis felfedezte Gyöngyösi István csetneki szülőházát, a mely jelenleg Ursini gyógyszerész tulajdona s ezt most emléktáblával fogják megjelölni. Szabó Géza lelkes hangú felhívást bocsátott ki, a melyben adakozásra hívja fel a megye közönségét.

Festetich-szobor. Említettük a Georgicon ünnepének méltatásakor, hogy ekkor fölmerült az az eszme, hogy Festetich Györgynek, a Georgicon alapítójának Keszthelyen szobrot akarnak emelni s a szoboralapra dr. Darányi Ignác földmívelésügyi miniszter a maga adományával kezdte meg a gyűjtést. Mint értesülünk, most a miniszter két tanácsosát küldte ki a szoborbizottságba, és fölhiatta Keszthely városát és Zala megye törvényhatóságát, hogy a maguk részéről is küldjenek tagokat a bizottságba. A gyűjtés a szoborra már nagyban folyik.

Bekötési táblák lapunk mult évfolyamához 65 kr-ért megrendelhetők. Arra kérjük az érdeklődőket, hogy febr. 1-ig jelentkezzenek, mert csak úgy készíthetjük meg a kellő számú példányokat.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Vörösmarty emlékezetére sikerült ünnepet rendezett a kegyesrendiek főgymnáziumának gyakorló iskolája. Siklóssy László jegyzőnek lelkes ünnepi beszéde után Járdek Lajos VIII. o. t. szavalta el az «Ősz bajnok»-ot, majd Bräuer Istvánnak «Vörösmarty hazafias lyrája» című hosszú és magvas értekezését hallgatta meg a közönség. Utána Brüll Pál olvasta fel Siklóssy Lászlónak «Emlékezés Vörösmarty Mihályra» című sikerült ünnepi ódáját, melyet lapunkban majd közölni fogunk. Az ünnepi ülés utolsó előtti tárgyként Strausz József VII. o. t. szavalta el élénk derűtlenség közt Vörösmarty «Szép asszonyát», a mi után Benárd Ágost, Brüll Pál, Mutschenbacher Tivadar adták elő többek közreműködésével a «Czillei és Hunyadiak» gyűlésjelenetét.

A derekasan működő Önképzőkörnek, melynek élén Pintér Kálmán k. r. tanár áll, e hazafias ünnepen nagy közönsége volt.

Huszonöt éves tanári jubileum. Dr. Kuti József a székesfehérvári áll. főreáliskola igazgatójának, decz. hó 23-án tartották meg huszonöt éves jubileumát. Az ünnepély d. e. fél 10 órakor kezdődött a vármegyeház dísztermében. — A program a következő volt:

I. Szakasz.

1. Hymnus. Zenekari kísérettel előadta a főreálisk. énekkar. — Spitkó Lajos kir. tan. főigazgató úrnak, a vall. és közokt. ministerium képviselőjének üdvözlő beszéde. — 3. Üdvözlő dal. Zenekari kísérettel előadta a főreálisk. énekkar. — 4. Havranek József kir. tanácsos, polgármester úr beszéde. — 5. Szenczy Győző székesfehérvári főgymnasium igazgató úr beszéde. — 6. Dr. Faludy Miksa székesfehérvári keresk. akadémiai igazgató úr beszéde. — 7. Seemann Gábor szombat-helyi állami felső keresk. iskolai igazgató úr beszéde. — 8. Ünnepi ének. Irta: Koronczy Imre főreáliskolai

tanár úr. Szavalta: Bory Jenő főreálisk. VII. oszt. tanuló. — 9. Jubileumi polonaise. Zongora- és harmonium-kisérettel előadja a főreálisk. zenekar.

II. Szakasz.

1. Vértessy József úrnak, a Vörösmarty-kör igazgatójának beszéde. — 2. Szepessy Géza úr beszéde a helybeli városi polgári iskola nevében. — 3. Rainiss Mátyás úr beszéde a helybeli városi elemi iskolai tantestület nevében. — 4. Szirbek József úr beszéde a megyei tanító-testület nevében. — 5. Óváry Vargha Dániel úr beszéde a székesfehérvári római katolikus tanító-egyesület nevében. — 6. Borostyán Sándor főreálisk. tanár úr beszéde a főreálisk. tanári testület nevében. — 7. Révész Tivadar az intézet volt tanítványainak nevében üdvözlő beszédet mondott. — 8. Eislitzer Gyula főreálisk. VII. oszt. tanuló beszéde a jelenlegi tanítványok nevében. — 9. Szózat. Zenekari kísérettel előadta a főreáliskolai énekkar. — 10. Magyar induló. Irta Herman Ede tanár úr. Zongorakísérettel előadta a főreálisk. zenekar. Az ünnepélyt hálaadó isteni tiszteletek előzték meg: decz. 22-én d. u. 3 órakor a neol. izr. templomban, fél 4 órakor az orth. izr. templomban, 23-án reggel 8 órakor a papnöveldei róm. kath. templomban.

A szolnoki főgymnasium ifjúsága, valamint Szolnok város közönsége négy ósz férfiút ünnepelt meg január 5-én. Negyven évi jubileumukat ülték meg ma Ludányi Béla, Ujházy László, Gombkötő János és Körösi Antal tanítók, kiknek tiszteletére a városház nagytermében díszgyűlést tartottak. A jubiléumoknak a tanhatóság képviselője díszes szavakkal nyújtotta át a vallás és közoktatásügyi miniszter elismerő levelét, melyet Ujházy László köszönt meg a kartársai nevében. Az ünnepély a négy érdemes tanférfiú életével véget ért. (W. J.)

A losonczi állami tanítóképző-intézet «Gönczy» köre pályázatot hirdet a következő kérdésekre: 1. «Az iskolán kívül minő eszközök állanak a tanító rendelkezésére, a melyekkel a nép értelmi és erkölcsi előhaladására közreműködhetik?» pedagóg. értekezés, jutalma 30 kor. — 2. «Melyek lehetnek az iskolában a legtermészetesebb jutalmak és büntetések?» pedagóg. értekezés, jutalma 8 kor. — 3. «Az ősz» szép leírás, jutalma 8 kor. — 4. «A magyar nyelv tanítása a nem magyar ajkú népiskolában?» pedagógiai értekezés, jutalma 8 kor. — 5. «Egy költemény vagy próza ismertetése, irodalmi fejtegetés, jutalma 8 kor. — 6. «Minő nevelési eszközöket és mily módon használjon fel a tanító az iskolában a hazaszeretet ápolása céljából?» pedagóg. értekezés, jutalma 20, 12, vagy 8 kor. — Az első öt pályázat 1898 május 1-én, a legutóbbi ápril 15-én jár le.

A homonnai felső kereskedelmi iskola «Trefort» köre négy pályázatot hirdet, melyre az érdekeltek figyelmét felkéri. (2 írásbeli és 2 szavalati) Címek: 1. Petőfi «Fiamhoz» Arany «Fiannak» és Tompa «Fiam születése» című költemények széptani fejtegetése. Pályadíj 8 kor. — 2. A kereskedelmi társaságok fejlődése szervezete, jogi viszonyai és közgazdasági jelentősége. Pályadíj 8 korona. 1. Egy szabadon választott komoly irányú költemény elszavalása. Pályadíj 4 korona. 2. Egy szabadon választott víg-irányú költemény elszavalása. Pályadíj 4 korona. Az írásbeli pályázatok határideje márczius 1-seje. A szavaltatok az ünnepek után két gyűlésen fognak megtartatni.

A szentesi m. kir. állami főgymnasium «Horváth

Mihály önképzőköre» december hó 19-én tartotta dr. Agh Lajos tanár úr elnöklete alatt VII. rendes gyűlését. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után a komoly és víg szavalati verseny következett. A komoly szavalati versenyen: Mezey István VI. o. t. szavalta Petőfi S. «A király esküje» cz. költeményét. Purjesz Lajos VII. o. t. Eötvös Károly «Vár és gunyhó» cz. költeményét, Pauli Antal VIII. o. t., Gyulai Pál «Pókainé» cz. költeményét és Rácz Antal VIII. o. t., Kiss József «Simon Judit» cz. költeményét szavalta el. A víg szavalati versenyben Kádár Lajos VII. o. t., Gárdonyi H. «Házassági ajánlat» cz. költeményével, Barna Dom. VIII. o. t., Hangai Oktáv «Szamár» cz. költeményével és Pauli Antal VIII. o. t. Petőfi S. «A vándor legény» cz. költeményével vettek részt. A kör a komoly szavalati versenyen az első díjat (5 k.) Pauli Antal VIII. o. tanulóknak, a második díjat (3 k.) Rácz Antal VIII. o. tanulóknak adja ki. Mezey István VI. o. tanuló szavaltáért elismerésben. Purjesz Lajos VII. o. tanuló dícséretben részesíti. A víg szavalatnál az első díjat (5 k.) Barna Domokos VIII. o. t., a második díjat (3 k.) Kádár Lajos VII. o. tanulóknak adja ki a kör; Pauli A. dícséretet kap. Onodi Sz. Lajos VIII. o. t. jelenti, hogy az érdemkönyv készen van. Fekete László VIII. o. t. könyvtárnok jelenti, hogy az «Új idők» cz. lap előfizetése lejárt, indítványozza, hogy a kör az előfizetést a nevezett lapra újítsa meg. A kör az indítványt egyhangulag elfogadja. (Hát a «Tanulók Lapja»? Szerk.) Miután az elnök a tagokat a szavaltatban tett előhaladásukért megdicsérette, a gyűlés feloszlott.

A kecskeméti állami főreáliskola tek. Szántó Kálmán tanár úr vezetésé alatt decz. hó 15-én rendes ülést tartott. Jelen voltak mint vendégek: Ngos Francis Norbert főigazgató és főt. Hanusz István igazgató urak. 1. Lövi Odón VIII. o. t. szavalta Kiss József «A rabasszony» cz. balladáját. — 2. Schwarcz Béla VIII. o. t. bírálta «A bosszú» cz. költői elbeszélést. Szerző: Nyirádi VII. o. t. — 3. Maletaski György VIII. o. t. szavalta «A koldus éneke»-t. — 4. Lamm Ottó VII. o. t. bírálta «A király-mondákról» általában, de különösen szt. Lászlóról szóló mondák ismertetése» című értekezést. Szerző: Schwarcz Béla VIII. o. tanuló. (M. L.)

Az orsz. magyar zeneakadémia olvasó-körének megválasztott tisztviselői. Elnök: dr. Harrach József tanár, ifj. elnök: Csiky János, jegyző: Schönwald Albert, pénztáros: Dienzl Oszkár, ellenőr: Szegő Sándor, főkönyvtáros: Ratzek Richard, alkönyvtáros: ifj. Abrányi Emil. — Választmányi tagok: Stross Árpád, Kolnibalotzky Jozsua, Karris Ervin. — A kör helyisége az orsz. magy. kir. zeneakadémia Vörösmarty-u. 35. sz. II. em.

A kecskeméti ev. reform. főgymnasium önképzőköre folyó hó 9-én ülést tartott, melyen a következő pontok tárgyaltak. 1. A mult közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. 2. A bizottsági gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása s hitelesítése. 3. A «Szeretem az eget» című művet bírálta Fekete László VIII. o. t., szerzője Markbreit Lajos VII. o. t. 4. Az «Oly édes volt...» című művet bírálta Balázs-falvi Kis Kálmán VIII. o. t. A mű elvettetett. 5. A «Körülöttem minden minden» című művet bírálta Vince Sándor VIII. o. t., szerzője: Markbreit Lajos VII. o. t. 6. Az «Este nyugszik a nap» című művet bírálta Soós Imre VIII. o. t. A mű elvettetett. 7. «Az osztrákok veszekednek» című művet bírálta

Kovács Lajos VIII. o. t. A mű elvettetett. 8. Dalaim, Petőfi S.-tól, szavalta Kiss Dániel VI. o. t. A szavaltat «elismerésben» részesült. 9. Az «Ott álltam az ablak előtt» című művet bírálta Balázs-falvi Kis Kálmán VIII. o. t. A mű elvettetett. 10. A fogoly lengyel. Csengeri Gusztávól. Szavalta: Jenei József VII. o. t. A szavaltat megemlékezésben részesült. 11. Az «Ismerem a...» című művet bírálta Soós Imre VIII. o. t. A mű elvettetett. 12. A «walesi bárdok» Arany Jánostól. Szavalta Takács Sándor VII. oszt. t. A szavaltat megdicséretetett. 13. «A virág» című művet bírálta Prikkel Ferenc VIII. o. t. Szerzője: Elsléger Dezső VII. o. t. Ezek után a gyűlés feloszlott. (L. S.)

A székesfehérvári főgymnasium 1898. január 8-án tartotta nyolczadik rendes gyűlését a következő tárgysorozattal: 1. Zaáry E. VII. o. t. Petőfi «Csokonai» című költeményét szavalta. 2. Brandt Dezső VIII. o. t. «A víz a föld életében» című alatt tartott nagyhatású felolvasást. 3. Petőfi «Egy gondolat bánt engemet» szavalta Takács B. VI. o. t. 4. Vörösmarty «Szép Ilonka» előadja Námesy V. VIII. o. t. 5. Petőfi «A rab» szavalja Ostör L. VIII. o. t. 6. Petőfi «Pató Pál úr», előadta Pap Ferenc VII. o. t. 7. Úveges F. VIII. o. t. «Egy chemikus és egy physikus gondolatai egy pohár bor mellett» című dolgozatát olvasta fel. 8. Vörösmarty «Gondolatok a könyvtárban» előadta Koronczy VIII. o. t. (S. A.)

Az eperjesi kir. kath. főgymn. «Kisfaludy»-köre e hó 8-án tartotta VII. rendes gyűlését dr. Kőrösy György tanár úr elnöklete alatt. A jegyzőkönyv felolvasása után Kerekes Pál VII. o. t. olvasta fel «A Hunyadiak a költők dalaiban» című műről írt bírálatát, melyet elvetett. Utána Baan Achilles VIII. o. t. tartott szabad előadást, melynek tárgya Arany «Buda halála» volt. Ezt három szavaltat követte, még pedig: Kákos László VIII. o. t. szavalta Arany Jánostól a «Fülemilé»-t. Illykovic Győző VI. o. t. Petőfitől a «Falu végén kurta koresma...» című költeményt és Lukács András VII. o. t. Vörösmarty «Hontalan»-ját adta elő. Az első szavaltat sikerült, az utóbbi kettő pedig közep-szerű volt. (K. P.)

A budapesti VIII. ker. főreáliskola «Petőfi Önképzőköre» 1898. évi január hó 8-án szombaton délután 1/25 órakor rendes gyűlést tartott. Napirend a következő volt: 1. A mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése. — 2. «Alphons Deaudet». Irta Gulyás Pál VIII. o. t., felolvasta Schlanger Miksa VIII. o. t. — 3. Kiss J.: «Gedővár asszonya», szavalta Schwarz Gyula VII. o. t. — 4. Legonvé: «Az olvasás művészete», ismertette Felsmann István VIII. o. t. — 5. Arany János: «Tetemre hívás», szavalta Wolf Nándor VIII. o. t. (Sz. D.)

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csiszár József.

Számítási kérdés:

Könnyebb feladat. Ha a körbe irható szabályos hatszög minden csúcsából a két szomszédos csúcsot a körívvel összekötjük, csillag alakot kapunk. Számítsd ki e csillag területét. — **Nehezebb feladat.** Számítsd ki e csillag területét.

Földrajzi kérdés:

Melyik baloldali mellékfolyója az a Rimának, a mely Tiszolcztól délkeletre a Trsztye-hegy déli oldalán ered s Baurévétől nyugatra szakad beléje.

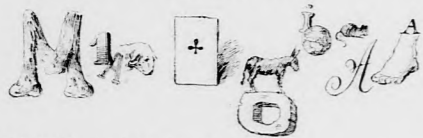
Történelmi kérdés:

Mi volt a neve Eli- azon királyának, a ki nagyszámú nyájairól volt híres? Istállóiban annyira felgyűlt a trágya, hogy Herakles Eurystheus királytól azt a megbízást kapta, hogy istállóját egy nap alatt tisztítsa ki, a mit úgy hajtott végre, hogy átvezette az istállón az Alpheus folyót.

Természetrizai kérdés:

Mi a neve a szulákfélék rendjébe tartozó azon növénynek, a mely leginkább szíromtalan növényeknek elősködik; pl. komlón, csalánon, kenderen, luczernán stb.; a luczernát teljesen kiirtja?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő jan. 18.

A megfejtők között Hevesi L. Jelky András kalandjai cz. munkát sorsoljuk ki.

Az 1. számban közölt fejtő kérdések megfejtése:

Számítási kérdés: 1. 14 vonallal találkozik; 2. $1 + \sin 2a = \sin^2 a + \cos^2 a + 2 \sin a \cos a = (\sin a + \cos a)^2$. **Földrajzi kérdés:** Kulesa város, 1871-ben foglalták el. **Történelmi kérdés:** Konradino, 1268. október havában fejezték le. **Természetrizai kérdés:** A királyság (aquila imperialis). **Fizikai kérdés:** Galileo Galilei; szül. Pisában 1564-ben, meghalt 1642-ben Florenzben.

Helyesen fejtették meg: Dorner Géza, Wittner János, Kocsis Mihály, Kurecz Ede, Grünbaum Lajos, Margitay Ernő, Deutsch Lajos, Bergl István, Wolf Pál, Strausz Andor, Lamm Zsigmond, Scheer József, Fekete Béla, Hodács Ágost, Rosenfeld Richard, Bagyary Béla, Dent Gusztáv, Krapelka Ferencz, Herzer Ádám, Marios J., Rechnitzer J., Nagy V., Freund G., Rigó Ferencz, Péter Antal, Zumpesány Lajos, Kutlik István.

A kitűzött jutalmat Jakab Ö. «Két imposztor» című munkáját Bagyary Béla főgymn. tanuló nyerte el Nagy-Kanizsán.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Kiváncsi. A világ első ifjúsági lapja tényleg a párisi «Magasin illustré d'éducation et de récréation», mely kéthetenként, 2 ívnyi terjedelemben jelenik meg, a «T. L.»-nál valamivel kisebb kiállításban. Egyszerű zöld borítékot visel, de ez büszkén hirdeti három nagy ténnyel: hogy a lap immár 34-ik évébe lép (1864-ben alapította Stahl, a kitűző ifjúsági író); hogy a francia akadémia megkoszorúzta és hogy szerkesztője Verne Gyula. Képzheteti ennek a lapnak óriási hatását, melynek olvasói egész nemzedékeket tesznek! Verne világ-hírű regényei majd mind itt láttak napvilágot. Az újévi számban lapozva, ott látjuk a kiapadhatatlan Verne új alkotását: «A felséges Orinoco» cz. regényt; Légouvé Ernőnek, a nagyhírű akadémikusnak történelmi cikksorozatát és André Laurienek új regényét. Ez az André Laurie új csapást vágott be az ifjúsági irodalomba. Hatalmas ciklust kezdett el, csupa regényekben ismeretve minden időnek és minden országnak iskolai életét. A ciklusból megjelentek már az angol (Deákélet Angolországban), francia (Egy kollégista emlékiratai, Egy esztendő a párisi kollégiumban), német (Egy han-

noveri deák), olasz (Flórenczi Titó), japán (Egy japán főiskola körül), spanyol (A sevillai borostyános), orosz (Egy orosz tanuló emlékiratai), svéd (Ebersen Axel) deákélet rajzai. Most folyik az amerikai iskolák regénye. Hát a magyar deákéletnek mikor keríti a sorját Laurie úr? Bajosan hiszszük, hogy valamikor. Addig is elégedjünk meg a mi André Laurienekkel: Gaál Mózes-sel. — **Krahl W.** Budapest. A mi ifjúsági olvasmány a szó szoros értelmében, a mi jó és érdekes: azt elfogadjuk és közzéadjuk, származzék bár neves íróembertől, vagy névtelen kezdőtől. Sokan bontogatták már «szárnyaikat» e lap hasábjain, a kik e próbálgatást egykor, úgy lehet, írószáguk lépcsőjének fogják tekinteni. — **Freund Géza,** Budapest. A jutalmat megnyerheti, ha akár csak egy rejtvényt megfejtését küldi be, föltéve — ha Fortuna istenasszony kedvez. — **Lukács József,** Debreczen. Üdvözléte és lelkesedése kedvesen érint bennünket, de ildomosságból közzé nem tehetjük. Gondolata mindazonáltal nem vész el; fel fogjuk használni. — **S. J.** Bpest. Jó ifjú! mi jutott eszébe, hogy Gessner Salamon «Idilliumai»-nak átültetésébe fog? Ha lapunk homlokán múlt századi dátum ékeskednék, vállalkozása hálás lenne; mai napság azonban az idillek kora lejárt a magától: az erdőben nem leselkednek fafajok és driádok, a források partján nem játszadoznak szirének, nem vadászik Diana, sőt Philomela sem Pandiont siratja már, hanem csak «pro domo» énekel a prózai lény! Fordításából ízelítőképpen adjuk e sorokat: «Azonban mily édes csicseregés, mily halk éneklés hallik onnan, a moesara rétről? Kis békek ülnek a levélkéken s énekelik altató dalukat». Önnek nagy a fantáziája, jó ifju! — **Szabolcs.** A legjelesebb operaköltők az olaszoknál Rossini, Donizetti, Verdi, Mascagni, Leoncavallo; a francziáknál Mayerbeer, Auber, Halévy, Gounod, Thomas, Bizet; a németeknél Mozart, Weber és Wagner Richard; minálunk magyaroknál Erkel, Goldmark, Mihalovich, Hubay Jenő, Elbert és Zichy Géza gróf. — A tudakolt tény valóban áll, sok jeles zeneszerzőt, ki magyar földön született, teljesen lefogyt a magának a külföld s irányuk, működésük köre nagyrészt idegenre vált. Liszt Ferencz, ki Doborján faluban (Sopron m.) született (1811), nem tudott magyarul. Németországban működött s ott is halt meg. A keszthelyi születésű Goldmark Károly magyar érzésű ember, állandóan Bécsben él s operáit a bécsi dalszínház mindig egy évvel előbb adta; a budapesti Doppler Ferencz, ki csupa magyar tárgyú operát írt, Lembergben született, de mintegy 25 évig Budapesten élt. — **Kishalmi K.** «Dolce far niente» annyit tesz, mint: az édes semmittevés. — **K. Ödön.** Budapest. «Hthon» és «Tizenhat év!» Ezekről a dolgokról annyit zengették már a költők, mint a mennyit zeng egy nap alatt egy egész erdőalja madár. De tagadhatatlan, hogy az ön «énekpróbája» nem utolsó. Fiatal ember: próbálkozzék! — **G. R.** Zombor. Köszönjük lelkes megemlékezését. Mi mindent a magyar tanulóifjúságért teszünk, ama hitben, hogy az méltányolja intencziókat és pártolja azt, a mi valóban pártolásra érdemes. — **L. B.** Kőrmöczbánya. Elfogytak, nem kaphatók. — **N. V.** Politikai célzatú költeményeket a «T. L.» természetesen nem hozhat. Ha épenséggel érvényesíteni akarja, próbáljon vele másutt szerencsét. — **Fekete Béla.** 1. Az 52. számot a Franklin-Társulattól kiadott mutatószámú pótolja, mely — minthogy az új évfolyammal szoros kapcsolatban áll — az új évfolyam elé költendő. A tartalomjegyzék szétment. 2. Bekötési táblák most készülnek. 3. A «T. L.» megjelent évfolyamai közül Hangos Antal kálvintéri kereskedésében kaphatók; az első évfolyam 2 frt 50 kr.-ért, a harmadik és negyedik 5 frt-ért, a második teljesen elfogyott. 4. A műfordító nem fordít szolgál, hanem az eredetinek szellemében és formában tökéletes visszaadására törekszik. 5. Az érettségi bizonyítvány hittani osztályzata a 8. osztályból datálódik, a többi — nem érettségi vizsgálatra tartozó tantárgy azon osztályból, melyben az illető tantárgyat elvégezték. 6. Berkes Imre, kinek elbeszélései önnek tetszenek, tanárjelölt Budapesten. — **A többi kérdésre** a jövő számban felelünk.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Negyed évre ... 1 frt 20 kr.

Fél évre ... 2 frt 40 kr.

Egész évre ... 4 frt 80 kr.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI

D. RUPP KORNÉL

főgymnastiumi tanár.

Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest, IX., Soroksári-u. 31.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Kéziratokat nem adunk vissza.

TANTERVVÁLTOZÁS.

Ezelőtt húsz és néhány esztendővel, mikor én kis gimnazista voltam, sokkal többet kellett tanulni egy kis deáknak, mint most.

Mi akkor az első osztályban a most előirt tárgyakon kívül német nyelvet és természetrajzot is tanultunk. A németből azt végeztük el, a mi most a gimnázium harmadik osztályának az anyaga, a természetrajzból pedig a híres Pap János-féle állattanból püffögő pattogányról, görugrányról, foltos nyakorjánról, mezei czingolányról stb. tanultunk, szóval az állattant végeztük el. A második osztályban már a növénytan volt előírva, s míg első osztályos korunkban szenvedélyesen gyűjtöttük a bogarakat, a második osztályban már szép növényeket szedtünk, szárítottunk és ragasztottunk. A harmadik osztályban a természetrajz helyébe két új tárgy jött: a történelem és a fizika. A történelemből az ó-kort és középkort tanultuk s ennek keretében hazánk történelmét is az Árpádok kihaltáig. Fizikát pedig igazi, valószínű fizikát adott elő Incezy Dénes főtisztelő úr, a pécsi főgimnáziumnak mostani igazgatója, még pedig kísérletekkel bemutatva a törvényeket — de matematikai képletek nélkül. Nem hiányzott ebben az osztályban a földrajz sem, mert hát Ázsiát, Afrikát, Amerikát ekkor utaztatta be velünk térképen Ledniczky Ipoly főtiszt. úr, akkor még egészen fiatal, most már a bajai gimnáziumnak nemsokára jubiléns professzora. A magyar nyelvet is bevégeztük már a második osztályban, s a harmadikban a jó Laky Demeter Irálytanát fejtegette Kassuba Domonkos, az egi gimnáziumnak mostani igazgatója. S mi itt nemcsak a stilus törvényeivel ismerkedtünk meg, hanem még a polgári ügyiratok különféle neveivel is, a minek aztán az volt az eredménye, hogy nem akadt a tandij elengedésért beadott folyamodások közt egy hibás sem, az ösztöndíjakról adott nyugták pedig kifogástalanok voltak. A mióta pedig én tanár vagyok — éppen tíz éve — azóta nem láttam diák kezéből kikerült jó és szabályos folyamodást, ha csak más által nem készítve. A ne-

gyedik osztályban a hazai történelmet az Anjouktól kezdve végig elvégeztük, a fizikát pedig folytattuk és befejeztük, sőt egy kis vegytant is tanultunk karácsony után. A magyarból a verstant szépen, rendszeresen tanultuk, sőt még verseket is csináltunk iskolai dolgozatkepen. Emlékszem, hogy egyik társam nem tudván okosan befejezni a feladott dolgozatot, így végezte versét: «Irnék ennél még többeket, De nem lehet, mert csöngetnek». Igaz, hogy a nádpálcát kilátásba is helyezte neki a professor úr, ha még egyszer olyan ostobán rigmusoz.

Mindezek a dolgok abból az alkalomból jutnak meg emlékemben, hogy a középiskolai tantervet a tanügyi kormány megváltoztatni szándékozik. A tervet vizsgálva, azt látom, hogy sok tekintetben vissza fogunk térni a régihez, a mely igen jó volt, meg a deákokat sem tette tönkre, mert bizony-bizony díesekvés nélkül mondhatom, hogy mi jó adaggal többet tudunk, mint a mostani deákok, a kiknek sokkal kevesebb a dolguk, mint nekünk volt.

Egyelőre tehát csak jelzem, hogy változás fog a tantervben beállani, a mennyiben a harmadik és negyedik osztályba visszakerül a hazai történelem, az ötödikbe az ó-kor és a hatodik-hetedikbe a magyar történet az egyetemes történettel kapcsolatban, a nyolcadikba pedig ismét a teljes magyar történet. A magyar irodalomtörténet két évi anyag lesz a hetedik és nyolcadik osztályban. A harmadik osztályban Cornelius Nepost, a negyedikben Césart, az ötödikben Liviust olvasnak, a felső két osztályban összefoglalva régiségtan és a római irodalomtörténet tetőzik be a latin nyelvi ismereteket. A negyedik osztályban növénytant, az ötödikben állattant, a hatodikban ásványtant fognak tanítani.

Ime főbb vonásaiban a kilátásba helyezett tantervváltoztatás, a mely csak előnyére fog válni az ifjúságnak. Legyen érte elismerés azoknak, a kik megcsinálták, dícséret és áldás szálljon rájuk, mert ők ezzel igazán azt dokumentálják, hogy szeretik az iskolát, meg az édes ifjúságot.

Rupp Kornél.